

Noziedzīgos nodarījumos cietušie kriminālajā tiesvedībā

Ir svarīgi nodrošināt, lai pret likumpārkāpējiem uzsāktos kriminālprocesos cietušie varētu paust savu viedokli. Lai gan kriminālprocesa galvenais mērķis ir izvērtēt likumpārkāpēja(-u) atbildību, parasti procesā aktīvi un savā vārdā var piedalīties arī cietušie. 2012. gada Direktīva par cietušo tiesībām stiprina cietušo tiesības, tostarp procesuālās tiesības.

Cietušo loma kriminālprocesā un attiecīgie valsts tiesību akti dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Lai visās dalībvalstīs nodrošinātu cietušo tiesību minimālo līmeni, ES ir pieņēmusi vairākus **ES tiesību instrumentus**, kuros ietverti kopīgi noteikumi ar mērķi aizsargāt noziedzīgos nodarījumos cietušos un sniegt tiem palīdzību: horizontālajos instrumentos ir noteiktas cietušo tiesības kopumā, savukārt konkrētos instrumentos – aizsardzības pasākumi un finansiālā kompensācija noziedzīgos nodarījumos cietušajiem, materiālo tiesību normas attiecībā uz cilvēku tirdzniecību un bērnu seksuālu izmantošanu.

Cietušo tiesību stiprināšana ES

- **Direktīva 2012/29/ES**, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus, nodrošina, ka noziedzīgos nodarījumos cietušie tiek atzīti, bauda cieņpilnu attieksmi, un viņiem tiek nodrošināta pienācīga aizsardzība, atbalsts un piekļuve tiesu sistēmai. Direktīva aizstāj **2001. gada Pamatlēmums** par cietušo statusu kriminālprocesā un ievērojami stiprina cietušo un viņu ģimenes **locekļu** tiesības uz informāciju, atbalstu un aizsardzību, kā arī cietušo procesuālās tiesības kriminālprocesā. Direktīvā arī noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina to profesionāļu apmācība par cietušo vajadzībām, kuri varētu nonākt personiskā saskarsmē ar cietušajiem, un tā sekmē dalībvalstu sadarbību un valstu dienestu darbību koordinēšanu cietušo tiesību jomā.

ES dalībvalstīm līdz **2015. gada 16. novembrim** ir jātīsteno direktīvas noteikumi valstu tiesību aktos. Tieslietu ģenerāldirektorāts ir izstrādājis **vadlīnijas**, lai palīdzētu dalībvalstīm šajā procesā. Minētajās dokumentā ir sniegts katra direktīvas noteikuma skaidrojums un iespējamie to īstenošanas veidi. Vadlīnijas palīdz valstu iestādēm, konkrētajā jomā praktizējošajiem speciālistiem un attiecīgajiem pakalpojumu sniedzējiem saprast, kas būtu darāms, lai nodrošinātu direktīvā noteikto cietušo tiesību ievērošanu visā ES.

- Attiecībā uz **konkrētām cietušo grupām** ES tiesību aktos ir noteikta aizsardzība un atbalsts **personām, kuras cietušas no cilvēku tirdzniecības, bijušas bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas upuri**.
- Attiecībā uz **noziedzīgos nodarījumos cietušo aizsardzības** stiprināšanu **ES ir pieņēmusi** divus instrumentus, kas nodrošina citā ES dalībvalstī noteiktu aizsardzības pasākumu atzīšanu. **2011. gada Direktīva par Eiropas aizsardzības rīkojumu** un **2013. gada Regula par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās**. Pateicoties šiem instrumentiem, cietušie vai potenciālie cietuši, ja tie ceļo vai pārceļas uz kādu ES valsti, var paļauties uz rīkojumu par personas rīcības ierobežošanu vai aizsardzības rīkojumu, kas izdots citā ES dalībvalstī. Abi instrumenti ir piemērojami ES kopš 2015. gada 11. janvāra.

Šo lapu uztur Eiropas Komisija. Informācija šajā tīmekļa vietnē nav uzskatāma par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju. Komisija neuzņemas nekādu atbildību vai saistības attiecībā uz informāciju vai datiem, kas ietverti vai izmantoti šajā dokumentā. Autortiesību noteikumus Eiropas tīmekļa vietnēs lūdzu skatīt juridiskajā paziņojumā.